

Til Folketingets Fødevarerudvalg
v. Formand René Christensen

20. april 2010

Vedr.: Gensplejsede afgrøder, GMO-fri markdrift i Danmark, og behov for forbedring af nuværende sameksistenslovgivning

Økologisk Landsforening takker for den dialog, vi har haft med udvalget og dets medlemmer den seneste tid vedrørende gensplejsede afgrøder. Det er vigtigt for de økologiske producenter og forbrugere, fordi vi vurderer, at dyrkning af genetisk modificerede afgrøder i Danmark skaber væsentlige problemer for en fortsat vækst i økologisk produktion.

Samtidigt ser foreningen store kommercielle fordele og muligheder for branding af Danmark og det samlede danske landbrug ved at vælge GMO-fri markdrift i Danmark. Foreningen opfordrer derfor udvalget til at støtte og fremme aktuelle forslag i EU for, at afgørelser vedrørende markedsføring og dyrkning af GM afgrøder træffes i det medlemsland, hvor afgrøden skal dyrkes. Danmark kan blive frontløber for produktion af GMO-frie højtærtafgrøder og plantesorter.

Vi har også opfordret til, at Danmark arbejder for en markant forbedring af de eksisterende EU-regler for vurdering og godkendelse af genetisk modificerede afgrøder. Det er en mere langsigtet indsats, hvor der blandt andet er behov for at sikre en mere grundig, og ikke mindst **uafhængig** forskning i GM afgrøders påvirkning af sundhed, miljø og natur. GM-såsed og -frø skal stilles til rådighed for uafhængig forskning også uden mulighed for censur af resultaterne.

Danmark bør gøre sig til frontløber indenfor udviklingen af nye sorter og sortsforbedringer uden gensplejsning og arbejde på at fjerne barrierer for lokal sortsudvikling i EU's såsædsbestemmelser.

Men der er også behov for at handle her og nu i forhold til den danske GMO/sameksistenslovgivning. De første godt 200 danske landmænd har nu taget uddannelsen til at kunne dyrke

GMO, og ca. 30 har fået deres GMO kørekort. Det må derfor forudses, at de første danske produktionsmarker for gensplejsede afgrøder er på trapperne.

Det er derfor meget vigtigt for foreningen, at det står helt klart, at der er et behov for at genforhandle den nuværende danske lovgivning vedrørende "sameksistens" mellem arealer, hvor der dyrkes gensplejsede afgrøder og arealer, der skal være fri for gensplejsede afgrøder.

Det er helt nødvendigt, hvis mål om et udvidet økologisk areal skal nås, og hvis økologiske produkter fortsat skal fremstå som et troværdigt alternativ for de mange forbrugere, der ikke ønsker at spise gensplejsede fødevarer. Det er også vigtigt, at de landmænd, der står klar til at dyrke genetisk modificerede afgrøder, ved, at der er aktuelle politiske overvejelser i forhold til dyrkning af gensplejsede afgrøder i Danmark.

Danmark kan i en ny lovgivning drage nytte af den viden og erfaring, der er opnået i andre lande med dyrkning af GM-afgrøder, siden Danmark vedtog den nuværende lovgivning i 2004. En ny lovgivning om dyrkning af GM afgrøder i Danmark bør som minimum adressere følgende problemstillinger og nye viden:

- **Tab i andre produktions- og handelsled er ikke medtaget.** I den nuværende lovgivning ydes der kun kompensation for tab opstået ved reduktion i afgrødens salgpris og omkostninger til genomlægning. Handelsledet efter landmanden kan påføres udgifter som følge af krav om tilbagetrækning eller nedklassificering af varer, som er forarbejdet på for eksempel kød eller mælk, der kommer fra dyr, der utilsigtet har fået foder med GMO indhold, og som dermed mister deres økologiske status. Dvs. varen, der er produceret på grundlag af kød eller mælk fra disse dyr, ikke længere er økologisk.

Forarbejdningsvirksomheden vil derfor få omkostninger til nedklassificering af produktet eller tilbagetrækning, som skal kunne dækkes. Kompensationsberettigede tab må derfor udvides til at omfatte alle produktions- og handelsled.

- **Økologisk produktion fordyres, når GM afgrøder tillades: sameksistensreglerne lever ikke op til princippet om, at forureneren betaler.** Under de nuværende forhold er det i høj grad de landmænd, der ikke vil dyrke GM afgrøder eller fodre med foder, der kan indeholde GMO, der betaler udgifterne for at holde deres produkter fri for GMO. Det gælder dyrere logistik ved transport, forholdsregler omkring adskillelse på foderstoffabrikkerne samt udgifter til analyser, der skal sikre mod GMO-forurening. Disse forhold resulterer bl.a. i højere foderudgifter, som giver en ulige konkurrence med den konventionelle produktion.

Trods mange forholdsregler, analyser og udvikling af best practice, oplever de økologiske producenter alligevel en stigende forurening med GMO i f.eks. importeret foder. Økologisk Landsforening foreslår derfor, at GMO afgrøder kun må transporteres og forarbejdes i containere og anlæg, der alene anvendes til GMO afgrøder.

- **Svære forudsætninger for at få erstatning for GMO forurening.** Afgrøderne skal jf. loven for dyrkning af GM afgrøder og bekendtgørelse nr. 177 af 28. februar 2008 være dyrket i samme dyrkningssæson, og GM afgrøderne skal være dyrket inden for den afstand, som der er fastsat i sameksistensreglerne. Dvs. hvis afstanden er overholdt, og der alligevel forekommer forurening, så udløser det ikke compensation. Der er endvidere krav om, at GM planten er genkendelig i ikke GM afgrøden.

Disse betingelser gør, at det i mange tilfælde vil være nærmest umuligt at få erstatning på grund af GMO forurening. Det kan ikke accepteres. For det første er forurening fra planter, der er dyrket på en afstand, der er større end den påkrævede afstand mindst lige så tabsgivende og belastende for de økologiske producenter, som forurening fra planter, der er dyrket inden for den påkrævede afstand. Alle GMO relaterede tab skal kunne kompenseres.

For det andet håndterer sameksistensreglerne hverken forurening opstået ved spildsæd, der spirer frem i en mark, efter den er omlagt til økologisk drift, eller forurening, som er indtruffet ved spredning af gener via bestøvning fra GM afgrøder til ikke GM afgrøder.

Betingelserne i stk. 2, §4 vedrørende anmeldelse af krav om compensation med hensyn til, hvornår anmeldelsen skal være foretaget, bør også ændres. Stk. 2 fastsætter, at fristen for anmeldelsen af krav om compensation er senest 14 dage efter, at anmelderen *er* eller *burde* være blevet bekendt med iblandingen". Det er ikke rimeligt, at der skal herske usikkerhed hos landmanden over for, om myndighederne kunne mene, at landmanden "burde" have haft kendskab til en indblanding. Ordet "burde" skal derfor udgå af §4 stk. 2, så fristen gælder fra vedkommende *er* blevet bekendt med iblandingen.

- **Forurening, der er opstået ved, at maskinstationen ikke har rengjort maskiner og markredskaber, kompenseres ikke.** GMO forurening overført via maskinstationer kan give væsentlige tab, og bør kompenseres. Det er maskinstationens ansvar, at redskaber er rengjorte. Men lovgivning skal kunne håndtere, at der sker menneskelige fejl. Lovgivningen skal derfor også tilvejebringe et grundlag for at kompensere forurening, som ikke var under landmandens indflydelse, f.eks. maskinstationens arbejde.

- **Afstandsreglerne er fastsat på et forkert grundlag, fordi mærkningstærskelværdien anvendes som en grænseværdi.** Afstandskravene for de enkelte GM afgrøder tager blandt andet udgangspunkt i, at afstandene blot skal sikre, at den utilsigtede forekomst holder sig under 0,9%, som er mærkningstærskelværdien for slutprodukter. Dette er foranlediget af EU reglerne. Danmark bør imidlertid undersøge mulighederne for at lave en praksis, der tilsigter niveauer, der ligger godt under 0,9% GMO forekomst. Dette er afgørende for de producenter, der vil producere afgrøder og fødevarer uden GMO mærkning.

Der er en potentiel risiko for yderligere forurening under transporten og håndteringen af afgrøderne efter høst, som det næste handelsled er nødsaget til at tage højde for, for at sikre sig mod risikoen for at få nedklassificeret økologisk foder og konsumprodukter. Det vil sige, at i praksis kan en landmand ikke forvente at kunne sælge afgrøder med en GMO forekomst i nærheden af 0,9%. Landmændene skal derfor kunne kompenseres for GMO forurening ved forekomster langt under 0,9% .

Vi gør opmærksom på, at dette er et anliggende, som også bør bringes op for EU kommissionen med henblik på at ændre EU reglerne, således at afstandskravet ikke tager udgangspunkt i mærkningstærskelværdien. Den rette værdi burde være detektionsgrænsen.

Yderligere problemstillinger, som der skal tages højde for i både sameksistenslovgivning og i EU godkendelser af GM afgrøder

Vi må også konstatere, at ud over ovenstående, som umiddelbart må kunne håndteres direkte gennem en genforhandling af de eksisterende sameksistensregler, så er der mindst tre andre alvorlige problemstillinger, som der skal tages højde for i godkendelsen af GM afgrøder, og som fremtidige sameksistensregler også skal kunne håndtere, hvis der skal dyrkes GM afgrøder i Danmark eller andre EU lande.

- **Økologiske landmænds ret til frit at vælge afgrøder og sædskifte.** International erfaring viser, at økologisk produktion af visse afgrøder er umulig i områder, hvor GM-afgrøder dyrkes intensivt, på grund af et højt niveau af forurening med patenterede gener. Det er en urimelig situation, som skal undgås ved ikke at godkende afgrøder, hvis spredning er svær

at styre. Dertil skal sameksistensreglerne modvirke, at områder bliver uegnede til andet end produktion af GM afgrøder.

- **Påvirkning af værdifuld bestøvning af landbrugsafgrøder samt forurening af bistader og honning;** Bier flyver over store afstande og lader sig ikke begrænse til små afstandskrav. De kan transportere nektar og pollen mere end 3 kilometer. Det kan betyde, at honningproducenter ufrivilligt skal GMO mærke deres honning med risiko for en faldende afsætning eller lavere afregningspriser. Sameksistensregler skal derfor sikre kompensation til honningproducenter, der tvinges til at GMO mærke deres honning, eller som får et GMO indhold i honningen, der påvirker muligheden for at afsætte honningen til videre forarbejdning.

Dertil er der ny forskning, der indikerer, at der kan være utilsigtede effekter fra GMO på bier, således at de får en svækket modstandskraft overfor tabsvoldende parasitter. Det er et forhold, som bør være tilstrækkeligt belyst forud for godkendelse af GM afgrøder.

- **Dannelse af superweeds, på baggrund af ensidig sprøjtning af pesticidresistente GM afgrøder.** En sameksistenslovgivning skal undgå, at andre producenter lider tab på grund af landmænds dyrkning af GM afgrøder. Ny forskning viser, at dyrkning af GM afgrøder, der er resistente overfor sprøjtemidler, f.eks. glyphosat, har medført, at der udvikles såkaldte "superweeds", som er resistente overfor ikke blot ét aktivstof men en lang række af sprøjtemidler med forskellige aktivstoffer. Det kan betyde, at landbruget udelukkes fra at kunne bruge midler, der betragtes som værende mindre miljøbelastende og skal anvende dyrere og miljømæssigt mere problematiske midler i bekæmpelse af superweeds.

Derved undergraver GMO-dyrkning målet om at reducere pesticidforbruget og fremme anvendelse af mindre belastende pesticider. Sameksistenslovgivning skal derfor indeholde krav, der skal imødegå, at der udvikles superweeds. Problemstillingen skal også tages i betragtning i godkendelsen af GM afgrøder.

- **Beskytte den vilde flora mod indblanding af gener fra GM afgrøder**

Det skal være muligt at beskytte naturen mod spredning af gener fra GM afgrøder. Særligt i forbindelse med beskyttede naturområder anses det for at være nødvendigt at kunne opstille afstandskrav mellem marker, hvor der dyrkes GM afgrøder og disse naturområder.

Økologisk Landsforening mener, i øvrigt at de mange komplekse og svære udfordringer, der opstår

ved at sikre en sameksistens med en reel beskyttelse af de producenter og forbrugere, der ikke ønsker GMO, i sig selv burde vække en interesse for at arbejde for et Danmark uden dyrkning af GM afgrøder. Foreningen håber derfor, at udvalget vil være med til at fremme en strategi for GMO fri markdrift i Danmark, af hensyn til økologi, forbrugerne og landbrugets positionering i højtverdemarkeder.

Samtidigt vil vi indtrængende bede jer om at tage ovenstående problemstillinger op til behandling. Det er problemstillinger, muligheder, og forhold, som skal håndteres, inden GM dyrkning går i gang i Danmark.

Med venlig hilsen

Evald Vestergaard

Cc: Fødevareminister Henrik Høegh,
Miljøminister Karen Ellemann, og
Folketingets Miljøudvalg

